

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **M.**, proti žalovanému **S.**, so sídlom v P., **o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti**, vedenej na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. PN - 12 C 231/2001, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 8. januára 2008 sp. zn. 11 Co 146/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave z 8. januára 2008 sp. zn. 11 Co 146/2007 **z r u š u j e** a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Piešťany rozsudkom z 18. novembra 2003 sp. zn. 12 C 213/2001 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že je vlastníkom nehnuteľnosti v katastrálnom území P. zapísanej na liste vlastníctva č. X. ako parcela č. X. –zastavaná plocha vo výmere X. m² (ďalej len „nehnuteľnosť“). Rozhodol tiež o náhrade trov konania. Zamietnutie žaloby odôvodnil tým, že právny predchodca žalovaného mal nehnuteľnosť už od roku 1987 v trvalom užívaní, a to na základe hospodárskej zmluvy uzavretej 1. októbra 1987. I keď z textu tejto zmluvy vyplýva, že malo ísť o bezodplatný prevod správy tohto majetku (ktorý bol podľa jeho názoru vylúčený pre nedostatok postavenia štátnej organizácie právneho predchodcu žalovaného), vychádzajúc z listinných dôkazov o financovaní stavby „Dom brannej výchovy“, účelu, na aký mala stavba na nehnuteľnosti postavená slúžiť, bol toho názoru, že nehnuteľnosť bola daná právnomu predchodcovi žalovaného do trvalého užívania a že hospodárska zmluva má všetky náležitosti vyžadované § 14 ods. 4 vyhlášky č. 90/1984 Zb. na odovzdanie majetku štátu do trvalého užívania inej než štátnej organizácie. Z dôvodu, že žalobca nepreukázal žiaden relevantný titul, ktorý by odôvodňoval existenciu jeho vlastníckeho práva k nehnuteľnosti a nebolo ani preukázané, že by išlo o nehnuteľnosť, ktorá mala prejsť ku dňu účinnosti zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších

predpisov do vlastníctva žalobcu, žalobu ako nedôvodnú zamietol. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil poukazom na § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti uvedenému rozsudku podal odvolanie žalobca. Krajský súd v Trnave rozsudkom z 8. januára 2008 sp. zn. 11 Co 146/2007 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že určil, že žalobca je vlastníkom nehnuteľnosti a žalobcovi nepriznal náhradu trov konania. Z odôvodnenia vyplýva, že odvolací súd sa stotožnil s právnym názorom súdu prvého stupňa, pokiaľ dospel k záveru, že hospodárska zmluva z 1. októbra 1987 nemohla viesť k platnému prevodu správy v zmluve uvedenému majetku na právneho predchodcu žalovaného, pretože na strane nadobúdateľa vystupovala iná než štátna organizácia (§ 1, § 14, § 68 ods. 1 zákona č. 109/1964 Zb. Hospodárskeho zákonníka v znení účinnom do 30. júna 1988, § 16 vyhlášky č. 90/1984 Zb.). Na rozdiel do súdu prvého stupňa však bol toho názoru, že na základe uvedenej zmluvy nemohlo dôjsť ani k platnému vzniku práva trvalého užívania nehnuteľnosti. Hospodárska zmluva z 1. októbra 1987 bola vyhotovená za použitia zaužívanej predtlačie umožňujúcej uzavretie zmluvy o prevode správy národného majetku podľa § 347 Hospodárskeho zákonníka a vyplnené časti tlačiva obsahovali výslovné odkazy na ustanovenie § 16 vyhlášky č. 90/1984 Zb., ktoré upravuje podmienky prevodu správy národného majetku a nie odovzdanie majetku do trvalého užívania. Navyiac predmetná zmluva neobsahuje náležitosti hospodárskej zmluvy o odovzdaní majetku do trvalého užívania v zmysle § 14 vyhlášky č. 90/1984 Zb., keďže v nej absentuje uvedenie účelu odovzdania majetku do trvalého užívania a spôsobu takého užívania. Odvolací súd mal za to, že žalovaný vlastníctvo nehnuteľnosti nenadobudol ani vydržaním, nakoľko od uzavretia hospodárskej zmluvy (1. októbra 1987) do nadobudnutia účinnosti zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí (1. mája 1991) neuplynulo 10 rokov a právny poriadok platný do 31. decembra 1991 vylučoval možnosť nadobudnutia práva vydržaním u iných osôb než občanov a navyše u iných práv než práv zodpovedajúcich vecným bremenám, pričom bolo vylúčené i nadobudnutie práva trvalého užívania národného majetku akoukoľvek organizáciou inak než na základe zmluvy. Nakoľko v danom prípade k platnému vzniku práva trvalého užívania majetku štátu do nadobudnutia účinnosti zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení (k 24. novembru 1990) nedošlo, nehnuteľnosť v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí prešla do vlastníctva žalobcu (§ 3 písm. c/ uvedeného zákona), z ktorého dôvodu bol žalobca aktívne legitimovaný na podanie predmetnej určovacej žaloby; odvolací súd preto námietku žalovaného v tomto smere považoval za nedôvodnú. Rozhodnutie o trovách konania

odôvodnil § 224 ods.1, 2 O.s.p. v spojení s § 142 ods.1 O.s.p. a žalobcovi náhradu nepriznal, pretože sa práva na náhradu trov výslovne vzdal.

Rozsudok odvolacieho súdu napadol žalovaný dovolaním, v ktorom žiadal zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Nesúhlasil so záverom odvolacieho súdu, že nedošlo k platnému vzniku práva trvalého užívania nehnuteľnosti na základe hospodárskej zmluvy z 1. októbra 1987. Trval na tom, že nehnuteľnosť napriek formálnym nedôslednostiam hospodárskej zmluvy (neupravenie predtlača zmluvy pracovníkom, ktorý zmluvu vypisoval tak, aby zodpovedala náležitostiam predpísaným pre zmluvu o zriadení práva trvalého užívania pozemku) bola odovzdaná do trvalého užívania jeho právneho predchodcu, čo jednoznačne vyplývalo z účelu, na ktorý mala slúžiť stavba postavená na spornom pozemku; podľa jeho názoru hospodárska zmluva mala všetky náležitosti vyžadované vyhláškou č. 90/1984 Zb. Žalovaný poukázal aj na to, že prvostupňový súd neposudzoval ním uplatnené vydržanie nehnuteľnosti, touto otázkou sa nezaoberal a o nej nerozhodoval, pretože žalobu zamietol z iného dôvodu. Odvolací súd však skúmal splnenie podmienok vydržania a spochybnil jeho dobromyseľnosť; ani tento záver odvolacieho súdu nepovažuje za správny, nakoľko nezodpovedá listinným dôkazom, ktoré sú súčasťou spisu.

Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žalovaného uviedol, že rozsudok odvolacieho súdu je vecne správny. Trval na tom, že žalovaný nemohol ani nikdy nenadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnosti zriadením práva trvalého užívania. Hospodársku zmluvu z 1. októbra 1987 nemožno považovať za zmluvu o trvalom užívaní národného majetku, keďže neobsahovala náležitosti vymedzené ustanovením § 14 ods. 4 a 5 vyhlášky č. 90/1984 Zb. Za neopodstatnené považoval aj tvrdenie žalovaného o nadobudnutí vlastníctva k nehnuteľnosti vydržaním, a to pre nesplnenie podmienky uvedenej v § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je čiastočne dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou,

ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Pokiaľ žalovaný v dovolaní namietal nesprávnosť právneho názoru odvolacieho súdu (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), pokiaľ dospel k záveru, že uzavretím hospodárskej zmluvy z 1. októbra 1987 nedošlo k platnému vzniku práva trvalého užívania nehnuteľnosti, dovolací súd v tejto časti považuje dovolanie za nedôvodné.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Z obsahu spisu vyplýva, že 1. októbra 1987 pod číslom 745/87 bola medzi právnickými predchodcami účastníkov konania uzavretá hospodárska zmluva označená ako „Hospodárska zmluva o prevode správny národného majetku (§ 347 Hospodárskeho zákonníka)“, na základe ktorej právny predchodca žalovaného prevzal do správy nehnuteľnosť „k.ú. P., LV č. X., parc. č. X. vo výmere X. m², parc. č. X. vo výmere X. m²“ (zlúčením parciel vznikla nehnuteľnosť, ktorá je predmetom tohto sporu) dňom 1. októbra 1987. Podľa bodu 3. tejto zmluvy správa sa prevádza bezodplatne podľa „vyhlášky o správe národného majetku (§ 16, vyhl. č. 90/84 Zb.), podľa bodu 10. zmluvy „Schvaľovanie doložky príslušných nadriadených orgánov odpadá v zmysle § 16, vyhl. č. 90/84 Zb.“.

Pri riešení otázky, či uvedená hospodárska zmluva je zmluvou o prevode správy národného majetku podľa § 68, § 347 zákona č. 109/1964 Zb. Hospodárskeho zákonníka v znení účinnom do 30. júna 1988 (ďalej len „Hospodársky zákonník“) v spojení s § 16 vyhlášky č. 90/1984 Zb. o správne národného majetku (ďalej len „vyhláška č. 90/1984 Zb.“), alebo zmluvou o trvalom užívaní nehnuteľného národného majetku podľa § 70

Hospodárskeho zákonníka v spojení s § 14 vyhlášky č. 90/1984 Zb., odvolací súd dospel k správne právnemu záveru, že 1. októbra 1987 bola právnymi predchodcami účastníkov konania uzavretá hospodárska zmluva o prevode správy národného majetku podľa § 68, § 347 Hospodárskeho zákonníka v spojení s § 16 vyhlášky č. 90/1984 Zb. Vychádzajúc z obsahu tejto zmluvy a podmienok, za ktorých bola uzavretá, záver odvolacieho súdu zodpovedá zistenému skutkovému stavu. V konaní totiž nebolo preukázané, že úmyslom zmluvných strán bolo uzavretie zmluvy o trvalom užívaní nehnuteľného národného majetku, čomu nasvedčuje jednak účastníkmi použitá predtlač hospodárskej zmluvy označenej ako „Hospodárska zmluva o prevode správny národného majetku (§ 347 Hospodárskeho zákonníka)“ ako i v jej obsahu uvedené odkazy na § 16 vyhlášky č. 90/1984 Zb., týkajúci sa výlučne správy prevodu národného majetku a nie trvalého užívania nehnuteľného národného majetku, ktoré je v uvedenej vyhláške upravené v § 14. Tvrdenie žalovaného, že neupravenie predtlače zmluvy pracovníkom, ktorý zmluvu vypisoval tak, aby zodpovedala náležitostiam predpísaným pre zmluvu o zriadení práva trvalého užívania pozemku, nebolo v konaní preukázané a ani žalovaným navrhnutý a v konaní vypočutý svedok V., ktorý v čase od 1973 do 1990 vykonával funkciu predsedu Mestského národného výboru v Piešťanoch, túto skutočnosť nepotvrdil. Len zo samotnej okolnosti, že v listinných dokladoch týkajúcich sa stavby „Domu brannej výchovy“, postavenej na nehnuteľnosti, v ktorých je právny predchodca žalovaného označovaný ako budúci užívateľ, napr. v zázname z prejednávania postupu prípravných prác pre výstavbu „Domu brannej výchovy“ konaného 5. marca 1982 (č.l. 37 spisu), listu Mestského národného výboru v Piešťanoch vo veci výstavby „Domu brannej výchovy“ z 3. augusta 1982 (č.l. 39 spisu), v zázname o odovzdaní stavby do hmotnej zodpovednosti Zväzarmu ZO I. Piešťany z 3. júla 1989 (č.l. 46 spisu), nemožno bez ďalšieho vyvodiť, že právní predchodcovia účastníkov 1. októbra 1987 uzavreli hospodársku zmluvu o trvalom užívaní nehnuteľnosti, a to napriek jej označeniu ako „Hospodárska zmluva o prevode správny národného majetku (§ 347 Hospodárskeho zákonníka)“ ako i v jej obsahu uvedené odkazy na ustanovenie § 16 vyhlášky č. 90/1984 Zb., upravujúce výlučne podmienky prevodu správy národného majetku.

Dovolací súd sa stotožňuje s právnym názorom odvolacieho súdu aj pri posudzovaní otázky platnosti prevodu správy nehnuteľnosti na základe hospodárskej zmluvy z 1. októbra 1987. Ako totiž vyplýva z § 16 ods. 1 vyhlášky č. 90/1984 Zb. prevody správy národného majetku mimo obvyklého hospodárenia podľa § 68 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka sa uskutočňujú len medzi štátnymi organizáciami hospodárskymi zmluvami. Je nepochybné, že

právny predchodca žalovaného (Z.) v čase uzavretia predmetnej hospodárskej zmluvy takouto organizáciou nebol. Z toho dôvodu nemohla byť platne prevedená správa nehnuteľnosti na právneho predchodcu žalovaného.

Z vyššie uvedeného možno teda uzavrieť, že pokiaľ odvolací súd dospel k záveru, že uzavretím hospodárskej zmluvy z 1. októbra 1987 nedošlo k platnému vzniku práva správy nehnuteľnosti ani k platnému vzniku práva trvalého užívania nehnuteľnosti, vec posúdil správne a žalovaným uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. nie je dôvodný.

Dovolací súd však dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu a jeho rozhodnutie je postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.; podľa dovolacieho súdu totiž postupom odvolacieho súdu bola žalovanému odňatá možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie závadný, zákonu sa priečiaci postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných práv účastníka konania, ktoré sú mu poskytované v občianskom súdnom konaní.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa dospel k záveru, že žaloba nie je opodstatnená, lebo hospodársku zmluvu z 1. októbra 1987 považoval za hospodársku zmluvu o odovzdaní nehnuteľnosti do trvalého užívania právneho predchodcu žalovaného a žalobca nepreukázal žiaden relevantný titul, ktorý by odôvodňoval existenciu jeho vlastníckeho práva. Odvolací súd v porovnaní so súdom prvého stupňa svoj rozsudok založil jednak na právnom názore, že hospodársku zmluvu z 1. októbra 1987 nemožno považovať za hospodársku zmluvu o odovzdaní nehnuteľnosti do trvalého užívania, a preto nedošlo k platnému vzniku práva trvalého užívania nehnuteľnosti právnym predchodcom žalovaného, ako i že tvrdenie žalovaného o nadobudnutí vlastníctva nehnuteľnosti vydržaním je neopodstatnené, nakoľko v danom prípade neboli splnené zákonom stanovené podmienky vydržania.

Dovolací súd je toho názoru, že konanie odvolacieho súdu, pokiaľ skutkovo a právne posudzoval otázku vydržania nehnuteľnosti žalovaným, neprebehlo podľa zásad spravodlivého konania.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Z čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02, z 5. apríla 2007 III. ÚS 171/2006). Právo na súdnu ochranu, okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú a vykonávajú aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 41 O.s.p., § 123 O.s.p., § 115 O.s.p. a pod.). Obsahom práva na súdnu ochranu v rámci spravodlivého procesu je i právo účastníka, aby sa jeho vec, ak to zákon pripúšťa, prejednala v dvojinštančnom konaní.

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu odvolací súd svojím procesným postupom v danom konaní porušil právo žalovaného na spravodlivý proces.

Žalovaný sa v danom prípade až z rozhodnutia odvolacieho súdu dozvedel, že odvolací súd vyvodil čiastočne svoj iný právny záver než súd prvého stupňa z takých skutkových okolností, ktoré súd prvého stupňa ani neposudzoval, keďže ich nepovažoval za dôležité. Tým, že odvolací súd svoje rozhodnutie (v uvedenom zmysle „nečakane“) založil na iných skutkových a právnych záveroch než súd prvého stupňa, bolo žalovanému znemožnené namietat' správnosť právneho názoru zaujatého v tomto rozhodnutí na inštančne vyššom súde. V prejednávanej veci sa žalovaný až z rozhodnutia odvolacieho súdu dozvedel, že odvolací súd vyvodil svoj právny záver pri posudzovaní ním uplatnenej námietky vydržania vlastníctva

nehnutelnosti z okolností, ktoré súdom prvého stupňa neboli vzhľadom na iné dôvody zamietnutia žaloby posudzované. K novým právnym záverom odvolacieho súdu sa účastníci konania nemali možnosť vyjadriť.

Odvolací súd porušením uvedenej zásady občianskeho súdneho konania odoprel žalovanému možnosť prieskumu správnosti tých skutkových zistení, ktoré neboli v konaní na súde prvého stupňa považované za právne významné, avšak zo strany odvolacieho súdu boli posúdené ako rozhodujúce.

So zreteľom na to dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že odvolací súd odňal žalovanému možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dovoláním napadnutý rozsudok preto zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 5. novembra 2009

JUDr. Daniela Sučanská, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková